

3. csoport: Szindbád elutazása után, de még az újságcikk megjelenése előtt A. kisasszony és baráti társasága egy ötórás teán.
4. csoport: Az újságcikk megjelenése után A. kisasszony és családja egy vasárnapi ebéden.

10. Belső hang

Szindbád az új városban az áthelyezése után a történekről gondolkodik. Egy „jóakarója” elküldte neki Szendrei írását. Mi minden járhat a fejében? Hangosítsuk ki a gondolatait?

A novella felolvasása zárja a foglalkozást.

„Játszani is engedd”

– a nagyothalló gyermekek és a színjátszás

Szabó Csilla²¹

Tizenkét éve már, hogy iskolánk színjátszó csoportja megalakult.

„A didergő király” történetével kezdődött..

Egy nyakigláb nyolcadikos fiú volt a didergő, akit egy hétéves kis szőke lány így taníttatott a szeretetre: „Mégiscsak jó bácsi vagy te király bácsi!”

A kicsi lassan, tagoltan, döcögősen beszélt, a kamasz zavartan dörmögött, és sürte, hogy a kislány – a próbák során ki tudja, hányadszor, – sálat tekerjen a nyaka köré. Egyszer csak megtörtént a varázslat. Először kettőjük között: ahogy a kicsi felnézett a nagyra és ahogy a nagyfiú nézett a kicsi lányra. Igen, erről az egymást felfedező és elfogadó tekintetről szól Móra Ferenc meséje. S amikor ezzel a tekintettel kezdték egymást látni, a színpadon már nem kellett játszaniuk.

Arra gondoltunk, megmutatjuk ezt a varázslatot a „világnak.”

Beneveztünk a fővárosi általános iskolák színjátszó csoportjainak versenyére. Akkor választottuk a Dömdödöm nevet. Lázár Ervin mesefigurája kicsit különbözik a többiektől, egyszerűen szól, ám amit mondani akar, azt mégis mindenki megérti. És valóban: mindenki megértette a mondanivalónkat. Nemcsak hogy helyünk volt a versenyen, hanem helyezésünk is. Azóta minden évben várnak bennünket a Marczibányi téren, a Weöres Sándor Gyermekszínház Találkozóán. Ha ott vagyunk, elismernek, ha nem megyünk, hiányolnak.

Rangos szakemberek szerint: a nagyothalló gyerekek játéka ritka egyszerűséggel és őszinteséggel szól az élet nagy kérdéseiről. Ettől válik igazi színházi élménnyé. Sokan kérdezik azóta is: honnan ez az egyszerűség, póznélküliség és komolyság, amivel a gyermekeink a színpadon játszanak? A kérdéssel mintha tetten akarnák érni a varázslatot. Bevallom, a kolleganőmmel évek óta keressük a választ. Néhány dolgot már biztosan tudunk.

Nagyon fontos a meseválasztás.

Darabjaink a szeretet erejéről, önmagunk és a másik ember elfogadásáról, a bizalomról szólnak. A tanítványaink erősen igénylik ezeket a „javakat.” Nagyon vágnak a barátságra, szeretetre, bizalomra, elfogadásra, ugyanakkor adni is bátran és természetesen adják – szinte szórják – ezeket a kincseket. Ha erről szól a játék, már sajátjuknak érzik a történetet. Akkor már nem szerepelnek, hanem élnek a színpadon, egy történetben, ami az övék, és amibe belefeledkeznek egészen.

Nem Lázár Ervin-figurákat alakítanak a darabban, hanem ilyenkor ők maguk a Lázár Ervin-figurák. Úgy, ahogy vannak: a maguk erejével és esendőségével, erényeikkel és hibáikkal, butuska kérdéseikkel és bölcs válaszaikkal. Legfőképpen pedig azzal, amilyen erősen összetartoznak.

Amit szintén kívülről szakemberek fogalmaztak meg: a nagyothalló gyerekek játékát emeli az is, ahogy egymásra figyelnek, egymást segítik a színpadon. Persze, nem titok, hogy az erős koncentráció egyik oka maga a hallássérülés: tudniuk kell, ki mikor szólal meg – vagy éppen hallgat el –, milyen végszóra kell reagálniuk. Ám ott van ebben a nagy figyelemben még valami: az egymásra támaszkodás, egymás segítése. Olyan ez, mint egy bizalomjáték: „Ne félj, ha nem hallasz, majd én hallok helyetted. Nem lesz semmi baj, ha nem szólalsz meg, én megszólalok helyetted. Vigyázunk egymásra, és minden rendben lesz.” Ez az egymás iránti feltétlen bizalom is része a varázslatnak.

²¹ A szerző önmagáról: 1986-ban végeztem a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán, azóta olyan fontosak életemben a nagyothalló gyerekek. Időközben magyar szakos diplomát is szereztem és elvégeztem a Marczibányi Téri Művelődési Központban a gyermekszínház-rendezői képzést. Így találtam meg munkámban azt a területet, amely számomra a legörömtelibe pillanatokat nyújtja.

Nem beszéltem még a kiválasztottság érzéséről, ami a nagyothalló gyerekek számára ünneppé emeli a színpadi játékot. Az iskolai színpadunk a gyerekek szemében kitüntetett – szinte szakrális – hely. Aki a színpadra léphet, az a fénykörbe kerül valóságosan és jelképesen is: arra odafigyelnek, az megmutathat magából valamit, a játék idejére fontossá válik. Hatalmas élmény ez, amihez a későbbiekben talán majd nem juthatnak hozzá, de az önértékelésük, önbecsülésük alakulását egész felnőtt életükre megszabhatja.

„A didergő királyt” még számos más mese követte. A gyerekek sokszor álltak a reflektorfényben hunyorogva, percekig hallgatva a nekik szóló tapsot a Marczibányi téri színpadon. Amit akkor átéltek-átélnek, személyiségük részévé válik, és azt hiszem, semmi mással nem helyettesíthető.

A meséink mindig róluk, azaz a tanítványainkról üzennek: a másságról és a belső értékek felfedezésének fontosságáról. Különösen kedves számunkra A sirályfióka esete a macskával című mese. Négy éve ezzel a darabbal szereztünk arany minősítést a gyermekszínjátszó találkozón. A mese szerint: Egy macska váratlanul fontos megbízatást kap az élettől: egy sirály rábizza a fiókáját, és így kérleli „Neveld fel a fiacs-kámat, és tanítsd meg repülni.”

Hogy is szól a feladat? Neveld fel! Azaz segíts neki abban, hogy megismerje, és elfogadja önmagát; hogy járható utakat találjon másokhoz; hogy az üzenetei célba érjenek, és fogadni tudja mások üzenetét; hogy a közeledését bizalommal fogadják, és ne értsék félre a jelzéseit. Segíts neki abban, hogy társakra találjon az életben. És végül tanítsd meg arra, hogy bízzon önmagában – azaz: Tanítsd meg repülni!”

A nagyothalló gyermekek számára ez a színjátszás értelme és célja. Nekünk, akik hallássérült gyerekeket nevelünk, erről szól a munkánk. A színpadi játék nagyon fontos eszköz a kezünkben ahhoz, hogy a fiókáink útra keljenek.

Mit és hogyan?

Polgár Teréz Eszter²²

Március 8-án, szombaton a Marczibányi Téri Művelődési Központban Gabnai Katalin és Tegyi Tibor várta a gyermekszínjátszással foglalkozó, illetve az iránt érdeklődő drámapedagógusokat. Az alkalom abba a műhelymunka-sorozatba illeszkedett, melynek apropóját a Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Találkozó adta, de a közel öt órás – előadásból, kérdezz-felelekből és a hozott anyagok elemzéséből álló – foglalkozás azoknak is a segítségére lehetett, akik nem tervezik, hogy zsűri előtt méretessenek meg színjátszó csoportjukkal. A legtöbb megjelent drámatanárt napi kihívások elé állítja az iskola, ők a felelősek a különböző évfordulók, ünnepek megrendezéséért, és ahogy a hozzászólásokból kiderült, az ötletekben nem szűkölködő igazgatók gyakran abszurd elvárásokat támasztanak. A szakmai fórumok, az alkalom tanúsága szerint, már csak azért is sokat tehetnek, hogy szegény, sokféleképp sújtott pedagógusok meg tudják ítélni, mire kötelezhetők mint drámacsoport-vezetők és mire nem.

Ahogy az eleinte inkább frontális elrendezésű terem székei kezdtek kilógni a sorból, úgy vált egyre oldottabbá, beszélgetésszerűbbé a közösen eltöltött idő, de a viszonylag kötetlen forma ellenére is az előadók-hallgatók felállás jellemezte a találkozót. A vázlatpontokban nehezen összefoglalható, annál sokkal spontánabb foglalkozás mindvégig fenn tudta tartani a figyelmet és meg tudta tartani a kb. 20 résztvevőt. Amellett, hogy szórakoztatott, információanyaga egy fél rendezői kurzusra elegendő lett volna.

Manapság ritkán kapja az ember azt, amit a hirdetések, szórólapokon olvashat. Jó pár csalódást okozott már, hogy elmentem egy előadásra, eseményre, és a címén kívül semmi nem emlékeztetett arra, amiről szólnia kellett volna. Amit viszont ez alkalommal kaphattak, akik a fél szombatjukat a hivatásuknak áldozták, az megfelelt a beharangozásnak: „Megpróbálunk segítséget nyújtani készülő előadásaitokhoz: Mit és hogyan? Színházi eszközök és társzművészetek a gyermekszínjátszásban. Gyakorlatok és apró fortélyok.” Ami a fortélyokat illeti: az, hogy a befutott bűvész megmutatja a bűvészinak a trükkjeit, az még nem elegendő a produkcióhoz. Van, ami taníthatatlan. Ami viszont tanítható, az – ha néhány szó erejéig is – előkerült. Szó esett a tipikus rendezői hibákról, mellényúlásokról, arról, hogyan válasszunk darabot diákszínjátszóink számára, a tér- és időkezelés módjairól, és köszönhetően a három drámatanárnak is, aki elemzésnek tette ki saját anyagát, egész sor konkrét ötlet előkerült.

Az alkalmat záró visszajelzések szerint az elemző kritika a felvételekkel és a forgatókönyv-részlettel szolgáló rendező-tanárokat segítette a továbblépésben, és a többiek számára szintén inspirálóan hatott.

²² A szerző önmagáról: Az ELTE magyar, esztétika és magyar mint idegen nyelv szakán végeztem, majd drámapedagógiai valamint újságírói képesítést szereztem. Egy művészeti iskolában vezetek drámacsoportot.